

ТУРЧАНІНОВА Наталія – аспірант кафедри слов'янських мов факультету іноземної філології, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, вул. Пирогова, 9, Київ, Україна (prokopovychn@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0987-6474>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.50.21>

Бібліографічний опис статті: Турчанінова, Н. (2022). Функціонування прецедентних артефактів та прецедентних імен у романах «For whom the bell tolls» та «Испанский дневник». *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 50, 159–166.* doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.50.21>

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРЕЦЕДЕНТНИХ АРТЕФАКТІВ ТА ПРЕЦЕДЕНТНИХ ІМЕН У РОМАНАХ «FOR WHOM THE BELL TOLLS» ТА «ИСПАНСКИЙ ДНЕВНИК»

Анотація. Прогресуюча глобалізація у світі проковує посилений інтерес одних народів до інших, що, своєю чергою, призводить до неминучого діалогу культур. Мова, як дзеркало душі народу, здатна відобразити національно-культурні особливості та демонструвати специфіку національної картини світу певного етносу. Також мова є ключовим засобом формування образів одних народів у мовних свідомостях інших, чого неможливо уникнути під час міжкультурного зіткнення. Наука успішно підлаштовується під світові виклики та тенденції розвитку, створюючи новітні напрями дослідження, а саме: лінгвокультурологію, теорію комунікації, міжкультурну комунікацію, лінгвоімагологію, актуальність яких у сучасній лінгвістиці беззаперечна. Створення образу певної країни у свідомості представника іншої лінгвокультурної спільноти відбувається через сприйняття та осмислення національно маркованих елементів мови, здатних фіксувати, зберігати та відобразити етнонаціональні риси та особливості певної країни, що роблять її унікальною під час діалогу культур. До таких елементів відносять прецедентні феномени. Маючи план змісту та план вираження, прецедентні феномени постають дуже яскравими знаками культури. Мета статті полягає в аналізі особливостей застосування та функціонування прецедентних феноменів іспанської культури в романах видатного американського письменника Ернеста Міллера Хемінгуея “For whom the bell tolls” та відомого радянського письменника Михайла Юхимовича Кольцова «Испанский дневник». Об’єкт дослідження – фрагменти текстів, де автори виражають свою оцінку та сприйняття іспанських прецедентних феноменів. Предмет – функціонування прецедентних феноменів у мовних свідомостях Е. Хемінгуея та М. Кольцова в період їхнього перебування в революційній Іспанії. Матеріалом дослідження обрано роман Е. Хемінгуея “For whom the bell tolls” та автобіографічний роман М. Кольцова «Испанский дневник». Результати дослідження можуть бути використані під час викладання курсів міжкультурної комунікації, стилістики, лексикології, історії англійської мови, лінгвоімагології на фахових спеціальностях.

Ключові слова: прецедентні феномени, прецедентні артефакти, прецедентні імена та назви, національні прецеденти, універсальні прецеденти, Іспанія.

TURCHANINOVA Nataliia – Postgraduate Student at the Slavic languages Department, Foreign Languages Faculty, National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov, Pyrohov str., 9, Kyiv, Ukraine (prokopovychn@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0987-6474>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.50.21>

To cite this article: Turchaninova N., (2022). Fynktsionyvannia pretsedentnuh artefaktiv ta pretsedentnuh imen y romanah “For whom the bell tolls” ta “Ispanskii dnevnik” [Functions of the precedent artifacts and precedent names in the novels “For whom the bell tolls” and “Spanish diary”]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho*

universytetu imeni Ivana Franka. Serii "Filolohiia" – Problems of Humanities. "Philology" Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 50, 159–166. doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.50.21> [in Ukrainian].

FUNCTIONS OF THE PRECEDENT ARTIFACTS AND PRECEDENT NAMES IN THE NOWELS “FOR WHOM THE BELL TOLLS” AND “SPANISH DIARY”

Summary. *Progressed globalization in the world provokes increased interest of some nations to others, which, in turn, leads to inevitable dialogue of cultures. Language, as a mirror of the soul of a nation, is able to reflect national and cultural features and demonstrate the specifics of the national picture of the world of a particular ethnic group. Language is also a key means of forming images of some nations in the linguistic consciousness of others, which cannot be avoided during intercultural conflict. Science is successfully adapting to global challenges and development trends, creating the latest scientific directions, such as: linguoculturology, theory of communication, intercultural communication, linguoimagology, which relevance in modern linguistics is undeniable. The creation of the image of one country in the minds of a representative of another linguistic and cultural community is done through the perception and understanding of nationally marked elements of a language, which are able to capture, preserve and reflect the ethno-national features and markers of a country which make it unique in the dialogue of cultures. Such elements include precedent phenomena. Having a plan of content and a plan of expression, precedent phenomena are quite bright signs of any culture. The purpose of the article is to analyse the peculiarities of the usage of precedents of Spain in the novel by a notorious American writer Ernest Miller Hemingway and autobiographical novel by a famous Soviet Writer Myhailo Koltsov. The object of the research – fragments of the texts where the authors express their assessment and perception of Spanish precedent phenomena. The subject of the research is methods of expression of precedent phenomena in language consciousness of E. Hemingway and M. Koltsov during their stay in revolutionary Spain. The novels “For whom the bell tolls” by E. Hemingway and “Spanish diary” by M. Koltsov were chosen as the material of the research. The results of the research can be used in teaching intercultural communication, stylistics, lexicology, the history of the English language, linguoimagology in professional specialties.*

Key words: *precedent phenomena, precedent artifacts, precedent names and titles, national precedent, universal precedent, Spain.*

Постановка проблеми. Однією із ключових категорій міжкультурної комунікації постають прецедентні феномени. Відповідно до В.В. Красних, прецедентними є події, явища, предмети, назви, вислови, які: «1) добре відомі всім представникам національно-лінгвокультурної спільноти; 2) актуальні в когнітивному (пізнавальному та емоційному) плані; 3) постійно поновлювані в мовленні представників тієї чи тієї національно-лінгвокультурної спільноти» (Красних, 2003, с. 170).

Проблему прецедентності всебічно досліджують у широкому міждисциплінарному колі як результат міжкультурної комунікації. Ю.М. Караулов визначає прецедентні феномени як «готові, інтелектуально-емоційні блоки, що мають значення в пізнавальному та емоційному аспектах, вони добре відомі в суспільстві та постійно використовувані в комунікації» (Караулов, 2007, с. 113). Побутує думка, що прецедентні феномени – це ядерні компоненти всякої лінгвокультурної спільноти, позаяк наділені культурною значущістю

і становлять основу взаємодії культур під час міжкультурного діалогу (Гудков, 2003, с. 101).

Серед основних ознак, що вирізняють прецедентні феномени з-поміж усіх інших понять, дослідниця В.В. Красних виділяє те, що ці одиниці відіграють роль еталона культури, функціонують як згорнута метафора та є символом феномена чи ситуації (Красних, 2003, с. 171).

Традиційно дослідники виділяють такі типи прецедентних феноменів: автопрецедентні, соціумно-прецедентні, національно-прецедентні та універсально-прецедентні. З огляду на те що в обраних нами творах «For whom the bell tolls» та «Испанский дневник» події відбуваються в Іспанії та головні герої занурені в іспанську культуру, звертатимемося до соціумно-прецедентних, національно-прецедентних та універсально-прецедентних феноменів.

Соціумно-прецедентні феномени відомі кожному середньостатистичному представникові певної спільноти (генеративної,

соціальної, конфесійної, професійної тощо) та входять у колективний когнітивний простір (Красних, 2003, с. 174).

Національно-прецедентні феномени відомі представникові будь-якої національно-лінгво-культурної спільноти та входять до національної когнітивної бази цієї спільноти (Красних, 2003, с. 174).

Універсально-прецедентні феномени відомі кожній сучасній повноцінній homo sapiens та належать до універсально-когнітивного простору людства (Красних, 2003, с. 174).

В.В. Красних виділяє прецедентні тексти, прецедентні висловлення, прецедентні імена, прецедентні ситуації та події згідно з джерелом походження (Красних, 2003, с. 171). П.С. Артемьєва вважає, що прецедентні артефакти є відображенням культурної дійсності будь-якої лінгвокультурної спільноти: «Він [артефакт] є знаковим для культури, у якій функціонує, має форму вираження та план змісту [...] з одного боку, це цілком реальні матеріальні предмети з первинної дійсності, необхідні в побуті речі, якими користуються люди, з другого, – це предмети, наділені екстраординарними властивостями, а тому належать до вторинної реальності» (Артемьєва, 2016, с. 27). За співвіднесеністю із джерелом у досліджуваних текстах нами виділені прецедентні імена й назви та прецедентні артефакти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний міждисциплінарний науковий арсенал налічує чималу кількість статей та монографій, головною проблемою яких є прецедентні феномени. Проблему прецедентності досліджено в роботах Ю.М. Караулова, Ю.О. Сорокіна, Ю.Є. Прохорова, В. Г. Костомарова, А.Є. Супруна, В.В. Красних, Л.Й. Меркотан, Ж.В. Колоїз та ін., де встановлено теоретичне підґрунтя цієї проблеми.

М.М. Брик простежує вплив турецької культури на осмислення та сприйняття дійсності представниками російської та австралійської лінгвокультур, аналізує застосування авторами прецедентних феноменів турецької культури (Брик, 2020). А.С. Петренко вивчає роль та функціонування прецедентних феноменів у сучасних засобах масової інформації (Петренко, 2021). М.В. Рослицька розглядає формально-семантичні ознаки та соціопраг-

матичний потенціал прецедентних імен у політичному дискурсі (Рослицька, 2018).

На сучасному етапі розвитку людства, у період стирання кордонів між державами, постає питання формування в ході міжкультурної комунікації правильних уявлень про різні лінгвокультурні спільноти та сприйняття одних народів іншими. Зважаючи на те, що прецедентні феномени є яскравими засобами вираження національної ідентичності різних етносів, дослідження проблеми прецедентності постає **актуальним**.

Мета статті – проаналізувати прецедентні артефакти, прецедентні імена та назви іспанської культури, представлені в мовних свідомостях американського письменника Е. Хемінгуея та радянського письменника М. Кольцова, визначити головні функції прецедентних феноменів у відображенні образу Іспанії та шляхи їхнього трактування авторами в досліджуваних творах.

Завдання – дослідити особливості застосування прецедентних феноменів у романі «For whom the bell tolls» та автобіографічному романі «Испанский дневник» на прикладі прецедентних артефактів, прецедентних імен іспанської культури, визначених під час аналізу творів; проаналізувати функції та способи передачі прецедентних артефактів та прецедентних імен іспанської культури, їхню роль у відображенні етнічної ідентичності авторів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Аналіз текстів романів «For whom the bell tolls» та «Испанский дневник» виявив приклади застосування Ернестом Хемінгуеєм та Михайлом Кольцовим *прецедентних артефактів* іспанської культури, що постають невід’ємними складниками творення образу Іспанії.

У романі «For whom the bell tolls» представлений один із найвизначніших артефактів культури Іспанії, зокрема її національної кухні, відомий від часів Революції. Це paella: *Then we ate **paella** with fresh seafood, clams in their shells, mussels, clayfish, and small eels* (E. Hemingway, 2005, с. 90) / *Потім ми їли паєлу зі свіжими морепродуктами, молюсками в панцирах, мідіями, раками та маленькими вуграми*. Згідно із тлумачним словником,

paella – іспанська страва з рису, курки чи інших видів м'яса, морепродуктів, овочів тощо, яку зазвичай готують на великій плоскій сковорідці (MacMillan, 2007, с. 1077). Етимологію цього слова виводять із каталонського *paella*, старофранцузького *paele* (готувати або смажити на сковорідці), латинського *patella* (маленька сковорідка). Застосування елемента безеквівалентної лексики виконує колоритну функцію в тексті, адже його екзотичність збережено. До тлумачення цієї одиниці безеквівалентної лексики не підходить жоден із відомих методів, проте екзотизм *paella* увійшов до словникового складу англійської мови, набувши її граматичних та фонетичних характеристик. Уводячи цей прецедентний артефакт у текст, автор вказує на позитивні емоції, отримані від смакування цією автентичною стравою.

Михайло Кольцов теж не оминає увагою іспанських кулінарних традицій та згадує у своєму творі страву *гарбанас*: «Они едят *гарбанас* – большие бобы с оливковым маслом» (Кольцов, 1988, с. 110), називаючи водночас її інгредієнти.

У романі «For whom the bell tolls» Ернест Хемінгуей згадує ще один іспанський артефакт, що належить до традиційних елементів одягу іспанців: *a black peasant's smock and gray iron-stiff trousers, rope-soled shoes, dark grey trousers, trousers were worn soapy shiny in the knees and thighs. I wonder if he has a pair of boots or if he rides in those alpargatas* (Hemingway, 2005, с. 15). *Alpargatas* – традиційне іспанське взуття для селян, недороге, легке, зручне та ідеальне для нерівних поверхонь. Окрім іншомовної лексеми *alpargatas*, автор вживає перифразу *rope-soled shoes* для тлумачення цієї безеквівалентної одиниці. Екзотизм *alpargatas* виконує в тексті колоритну функцію.

Михайло Кольцов у своєму творі «Испанский дневник» звертає увагу на ще один іспанський артефакт – елемент національного посуду Іспанії: *Люди жадно пьют, полощут горло тонкими струйками воды из порронов* (Кольцов, 1988, с. 100). Він поширений в Каталонії й уживають його в основному для вина. Отже, використавши прецедентний феномен, автор окреслив межі свого географічного перебування. Також цей артефакт

виконує експресивну та образотворчу функції, допомагаючи читачеві уявити посудину з вузьким горлом, на яку вказує вираз *полощут горло тонкими струйками воды из порронов*.

Неможливо уявити іспанську культуру без традиційного іспанського танцю фламенко. Ось як його згадує Ернест Хемінгуей у своєму романі: *Never have I seen a banquet at which a higher pitch of real flamenco enthusiasm was reached* (Hemingway, 2005, с. 194) / *Ніколи я не бачив банкету, на якому досягався б рівень справжнього ентузіазму фламенко*. Згідно з тлумачним словником, *flamenco* – іспанський традиційний жвавий танець (MacMillan, 2007, с. 565). Інверсія допомагає авторові передати швидкий темп танцю та увиразнити, що тільки іспанці вміють виконувати фламенко як належить. Оцінка автора – позитивна.

Характерним атрибутом образу іспанської жінки є віяло, яке Михайло Кольцов використовує в описі іспанок: *На улице, перед людьми, – на высоких каблуках, играя шелком ног, шелестя веером, маня приоткрытым ртом, – роскошное и нежное животное, соблазн для прохожих, гордость собственника-мужа* (Кольцов, 1988, с. 113). Цей прецедентний артефакт іспанської культури можна виявити у творах багатьох світових класиків. Наприклад, Ліон Фейхтвангер у романі «Гойя» говорить про те, що віяло є мовою, якою махи (дівчата з народу) спілкувалися з незнайомими чоловіками в публічних місцях. Л. Фейхтвангер зазначає про шанобливе ставлення до жінок в Іспанії, яке сягає своїм корінням в релігію, а саме в любов до діви Марії (Фейхтвангер, 1959). Проте М. Кольцов говорить про негативне ставлення чоловіків до іспанок, хоч підкреслює їхню красу та доглянутість.

Прецедентні імена та назви в художніх творах багатофункційні. Беручи до уваги той факт, що події обох романів висвітлюють Іспанську революцію 1936–1939 років, у досліджуваних творах виявляємо чималу кількість прецедентних імен та назв військово-політичних діячів.

Серед усіх прикладів, використаних М. Кольцовим в «Испанском дневнике», виділяємо імена, безпосередньо пов'язані з військовими подіями того часу: *Гарсиа Оливер, Дуррути, Хосе Хираль, Педро Чека, Антонио Михе, Франциско Ларго Кабальєро, генерал*

Франко, Дон Мануель Асанья, Хосе Миаха (генерал), король Филип. Їхня функція полягає в окресленні темпоральних рамок цих подій.

У романі Е. Хемінгуея «For whom the bell tolls» прецедентні імена, пов'язані з військово-політичними подіями, менш частотні. Письменник згадує імена лише кількох республіканських військовокомандувачів та діячів (*Kleber, Lucasz, Miaja, Vicente Rojo, Valentin Gonzalez, Ricardo and Felipe Gonzalez*) задля зазначення часових рамок та вказівки на події. Особливу увагу привертає графічна фіксація цих прецедентних імен, а саме: збереження іспанського варіанту написання, без пристосування до англійської мови. Припускаємо, що письменник намагався зберегти національний колорит мовлення, тому відмовився від написання імен за правилами англійської орфографії.

У романі «Испанский дневник» М. Кольцов згадує про правління могутньої династії Бурбонів та диктатора Прімо де Ривера: *Мы стреляем в наше проклятое прошлое – в Испанию Бурбонов и Примо де Ривера* (Кольцов, 1988, с. 44). Оцінка однозначно негативна, адже вираз *наше проклятое прошлое* має негативну конотацію та вдало виражає ставлення самих іспанців до цих сторінок їхньої культури. Також М. Кольцов за допомогою прецедентного імені зазначає про більш відомий та значний королівський рід: *Я открыл чемодан и вытащил оттуда тщательно завернутую бутылку бургундского вина разлива 1821 года, драгоценную бутылку из погребов герцога Альба, чей род знатнее и славнее испанского королевского дома Бурбонов* (Кольцов, 1988, с. 203), демонструючи свою історичну обізнаність та ерудованість.

Неможливо уявити монархічну Іспанію без королівської резиденції. У романі «For whom the bell tolls» Ернест Хемінгуей лише згадує про неї: *Golz had read him the description of it night before last in that upstairs room in the house outside of the Escorial* (Hemingway, 2005, с. 7) / *Гольц прочитав йому опис цього вечері в тій кімнаті на верхньому поверсі в будинку за Ескоріалом*. Проте Михайло Кольцов подає детальний її опис: *Этот дух улитарности, деловитости, укрытых под христианским смирением и добродетелью, властвует в Эскориале, как нигде в церков-*

ных зданиях. Правительство-монархический комбинат был блестяще организован при самом своем сооружении и не нуждался почти ни в какой модернизации (Кольцов, 1988, с. 265). У цьому фрагменті М. Кольцов демонструє себе як типового вихідця з СРСР, який дивиться на світ крізь призму радянської картини світу, адже в описі наявні деякі зі штампів СРСР, наприклад: *комбинат*. Оцінка, очевидно, позитивна.

Сприйняття іспанських реалій М. Кольцовим крізь призму власної ментальності простежуємо й у залученні до тексту прецедентних імен відомих політичних та культурних діячів СРСР: *Михаил Александрович Бакунин, Маркс, Ворошилов, Чапаев, Эренбург*. Цікавим видається графічне та фонетичне пристосування прецедентних імен радянських постатей до норм іспанської мови: *Он прочитал от корки до корки Карлоса Маркса, Федерико Энгельса, Владимира Ленина, Хосе Сталина, Масимо Горького, Хорге Димитрова* (Кольцов, 1988, с. 130). Цей спосіб, безперечно, виконує функцію збереження місцевого іспанського колориту, зображуючи іспанців, які намагалися спілкуватися російською мовою, але разом із тим і функцію створення комічного ефекту. Метонімія відіграє образотворчу роль у цьому уривку.

Позаяк сприймати та оцінювати культурні реалії іншої країни неможливо без урахування впливу власних культурних цінностей та ідеалів, Ернест Хемінгуей уводить у текст роману «For whom the bell tolls» прецедентні імена діячів США часів Громадянської війни: *Grant, Sherman, Stonewall Jackson, Jeb Stuart, Sheridan, McClellans*, щоправда, без жодних коментарів. Про їхнє ставлення до громадянської війни дізнаємося з контексту. Проте вони засвідчують етнічну належність автора до американської етнічно-культурної спільноти та слугують маркерами походження письменника.

Окрім антропонімів, Ернест Хемінгуей у своєму романі звертається і до теонімів, імен Бога, Божої Матері, Святого Духа, Христа: *There probably still is God after all, although we have abolished Him* (Hemingway, 2005, с. 93) / *Все-таки, ймовірно, Бог існує, хоча ми Його усунули*. Ця ономастична одиниця є інформаційно насиченою. Графічне оформлення

цього слова демонструє, що теонім є носієм соціально важливої інформації та позначає унікальність позначуваного об'єкта. Ім'я Бога слід вважати універсально-прецедентним феноменом, адже воно відоме кожному, попри належність до тої чи тої національно-культурної спільноти. Прикладів вживання цього прецедентного імені в автобіографічному романі «Испанский дневник» не виявлено, що збігається з радянськими реаліями того часу та вказує на розрив між усіма соціальними інститутами СРСР та релігією.

Цікавим видається використання прецедентних імен Дон Кіхота та Мігеля де Сервантеса: «*Сервантес любил своего Кихота, но гражданским губернатором назначил не его, а Санчо Пансу*» (Кольцов, 1988, с. 85). Дон Кіхот та Санчо Панса – це найвідоміші символи Іспанії, які відображають особливості не лише іспанського суспільства, а є універсальними прецедентними феноменами, які відомі кожному освіченому представникові всякої лінгвокультурної спільноти.

До прецедентних також відносимо імена письменників та художників. Так, у романі Е. Хемінгуея «*For whom the bell tolls*» трапляється ім'я відомого іспанського поета Франсиска де Кеvedо: *spoke rapidly and furiously in a dialect that Robert Jordan could just follow. It was like reading Quevedo* (Hemingway, 2005, с. 13) / розмовляв швидко та злісно на діалекті, який Роберт Джордан міг тільки розуміти. Це було ніби читати Кеvedо. Із цього мікротексту розуміємо, що письменник оцінював старокастильський діалект негативно, уважаючи його складним для розуміння. Застосування цього прецедентного імені іспанської культури вказує на літературну обізнаність автора. Вербалізація відбувається шляхом використання порівняння та метонімії.

Мистецька ерудованість і обізнаність Е. Хемінгуея проявляються в наступному уривку з прецедентним іменем іспанського художника: *He was a beautiful horse that looked as though he had come out of a painting by Velásquez* (Hemingway, 2005, с. 15) / Це був прекрасний кінь, який виглядав, ніби з картини Веласкеса. Автор високо оцінює творчість Дієго Веласкеса, про що свідчить застосування прикметника *beautiful*, наділеного позитивною емоційно-експресивною конота-

цією. Збереження іспанського варіанту написання прецедентного імені відіграє колоритну функцію.

Ернест Хемінгуей уводить в текст прецедентне ім'я відомого іспанського драматурга Лопе де Веги та назву його вистави «Овеча криниця»: *he was the greatest lover of Lope de Vega in the world and thought 'Fuente Ovejuna' was the greatest play ever written* (Hemingway, 2005, с. 239) / він був найбільшим любителем Лопе де Веги та думав, що «Овеча криниця» була найвизначнішою п'єсою коли-небудь написаною. Автор зберігає оригінальне іспанське написання імені та назви, без перекладу англійською мовою, опираючись на обізнаність та освіченість читачів.

Виявляється цікавим застосування Е. Хемінгуеєм алюзії на біблійську оповідь із прецедентними іменами Каїн та Авель, хоч автор не використав їх прямо в романі: *But to shoot a man gives a feeling as though one had struck one's own brother when they are grown men* (Hemingway, 2005, с. 460) / Але стрільба у людину відчувається так, ніби стріляєш у власного брата, коли вони дорослі чоловіки. Алюзія вербалізована порівнянням, що відбиває негативне ставлення іспанців до вбивства.

Як уже згадувано, оцінка та сприйняття реалій іншого культурного етносу неможлива поза усвідомленням власних культурно-етнічних особливостей. З огляду на це вважаємо зрозумілим застосуванням Е. Хемінгуеєм американської прецедентної назви вистави: *He'd take her to see the Marx Brothers at the Opera* (Hemingway, 2005, с. 239) / Він би повів її на Братів Маркс у Опері. Автор не роз'яснює цієї назви, знову покликаючись на ерудованість читачів. Брати Маркс – це популярний американський колектив із 5 братів-артистів, який спеціалізувалися на комедіях абсурду.

У романі М. Кольцова виявляємо ще одну алюзію на радянський кінематограф через відсилання до фільму «Мы из Кронштадта»: *Мы еще не знаем судьбы Мадрида. Но знаем конец замечательного фильма о кронштадтских моряках* (Кольцов, 1988, с. 145). Пам'ятаємо, що фінал фільму не можна назвати щасливим, бо майже вся група моряків гине, тож застосування цієї прецедентної назви має ефект передбачення, ніби автор уже знав, чим завершиться бій за Мадрид. Письменник ототожнює

захисників Мадрида з героями фільму, тож оцінка, безперечно, позитивна.

Цікавим видається застосування М. Кольцовим для опису міст Іспанії таких прецедентних назв, як, скажімо, Нью-Йорк : «*Испанский Нью-Йорк*» (Кольцов, 1988, с. 18) (про Барселону). Як відомо, Нью-Йорк є найбільшим містом у США та головним торговельно-фінансовим, промисловим, освітнім та культурним центром. Не дивно, що автор порівнює з ним Барселону, адже Нью-Йорк символізує розвиток та розкіш. Такою самою постає Барселона у свідомості автора.

В автобіографічному романі «Испанский дневник» автор вдається до застосування прецедентних назв портів Марселя та Стамбула: *портовые клоаки Марселя и Стамбула* (Кольцов, 1988, с. 18), які постають у свідомості автора в негативному світлі та роблять акцент на географічній широті поглядів автора.

Застосування прецедентних назв відіграє функцію протиставлення: *Это Швейцария плюс Донбасс и немного дальше восточного Приморья. Для Кавказа это слишком мокро и туманно* (Кольцов, 1988, с. 126). У цьому виразі віддзеркалена перцептивна база автора, а саме: національно-прецедентні феномени (*Швейцарія, Донбас, Примор'є, Кавказ*) відомі кожному середньостатистичному представникові певної національно-лінгвокультурної спільноти й належні до національної когнітивної бази конкретного етносу. Теж цікавим, на наш погляд, є поєднання кардинально протилежних місць: *Это Швейцария плюс Донбасс*. Відомо, що Швейцарія була та є прикладом багатой та розвинутої країни, тоді як Донбас асоціюється з шахтами й тяжкою працею. Зіставлення ідеального (Швейцарія) з неідеальним (Донбас) доводить той факт, що автор помітив в Іспанії як плюси, так і мінуси. М. Кольцов сприймає світ через власну перцептивну базу. Тож автор порівнює іспанські краї зі своїм рідним та бачить відмінності, вербалізовані за допомогою парцеляції.

Сприйняття іспанської реальності крізь призму власної ментальності реалізовано в баченні чужого з урахуванням свого. Автор вживає прецедентні радянські власні назви: *Мы ложимся на спину. Зеленый откос совсем как на Владимирской горке в Киеве* (Кольцов, 1988, с. 131), «*это скорее Гатчина и Павловск, чем Петергоф и Царское Село*» (Кольцов, 1988, с. 140). Звертаємо увагу на співвіднесення Іспанії з Україною через застосування прецедентної назви країни: *Мы – испанская Украина. От нашей судьбы зависит очень многое* (Кольцов, 1988, с. 14).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, обидва досліджувані романи просякнуті прикладами застосування прецедентних артефактів, прецедентних імен та назв, які є втіленням іспанської культурної спадщини та джерелом автентичних національних особливостей іспанського народу. Проаналізовані прецедентні артефакти, імена та назви слугують засобами створення національного колориту та зазначення темпоральних рамок у досліджуваних романах. Враховуючи, що обидва автори є особистостями з відмінними національними картинами світу, в романах присутні прецедентні феномени, які належать до американської та радянської культур. Беручи до увагу те, що і Е. Хемінгуей, і М. Кольцов є надзвичайно талановитими літературними постатями, в текстах романів виявляємо універсальні та національні прецедентні феномени. Труднощі в розумінні авторів уникають завдяки дослівному перекладу прецедентних феноменів, контекстуальному тлумаченню та детальному описові понять.

Дослідження прецедентності в текстах романів «*For whom the bell tolls*» та «Испанский дневник» не може обмежуватися аналізом лише двох типів прецедентних феноменів, тож уважаємо перспективним подальше вивчення проблеми та пошук інших видів прецедентних феноменів, наприклад: ритуалів, звичаїв, обрядів, висловів, подій.

ЛІТЕРАТУРА

- Артемьева П.С. Прецедентные феномены как выразительное средство: диалог культур в художественном тексте : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Саратов, 2016. 163 с.
- Брик М.М. Вербалізація варіантів сприйняття образу Туреччини представниками російської та англійської лінгвокультур (на матеріалі романів письменників-білінгвів) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Київ : НПУ, 2020. 269 с.
- Гудков Д.Б. Теория и практика межкультурной коммуникации. Москва : Гнозис, 2003. 288 с.

- Караулов Ю.Н.** Русский язык и языковая личность. Москва : Наука, 1987. 263 с.
- Красных В.В.** «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? Москва : Гнозис, 2003. 375 с.
- Кольцов М.Е.** Испанский дневник. Москва : Художественная литература, 1988. 227 с.
- Петренко А.С.** Прецедентні феномени у заголовках сучасних засобів масової комунікації : джерела, структура, рецепція : дис. ... канд. філол. наук : 035. Київ : НАНУ, 2021. 332 с.
- Рослицька М.В.** Прецедентне ім'я в політичному дискурсі : формально-семантичні ознаки і соціопрাগматичний потенціал (на матеріалі промов президентів України, Польщі та Франції кін. ХХ – поч. ХХІ ст.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Львів : ЛНУ, 2018. 357 с.
- Hemingway E.** For whom the bell tolls. London : Vintage Classics, 2005. 490 p.
- Macmillan English Dictionary / ed. by M. Randell. Malaysia : Macmillan Education Ltd, 2007. 1748 p.

REFERENCES

- Artemieva, P.S.** (2016). *Pretsedentnye fenomenu kak vurazitelnoe sredstvo: dialog kylytr v hydozhestvennom tekste [Precedent phenomena as means of expression: cultural dialogue in fictional text]*. (Doctor's thesis). Saratov : SNU [in Russian].
- Bryk M.M.** (2020). *Verbalizatsiia variantiv obrazy Tyrechchunu predstavnikamu rosiiskoi ta angliiskoi lingvokylytr (na materialy romaniv avtoriv-bilingviv [Verbalization of the variants of Turkey's image by the representatives of Russian and English linguocultures (based on the novels of bilingual authors)]*. Doctor's thesis. Kyiv: NPU [in Ukrainian].
- Gudkov, D.B.** (2003). *Teoriya i praktika mezkulturnoy kommunikatsyi [Theory and practice of intercultural communication]*. Moscow: Gnozis, 2003 [in Russian].
- Karaylov Iu.N.** (1987). *Rysskii iazuk i iazukovaia lichnost [The Russian language and language personality]*. Moscow: Nayka [in Russian].
- Krasnuh V.V.** (2003). "Svoi" sredi "chyzhuh": mif ili realnost? ["Native" among "Foreign": myth or reality?]. Moscow: Gnozis [in Russian].
- Koltsov M.E.** (1988). *Ispanskii dnevnik [The Spanish diary]*. Moscow: Hydozhestvennaia literatyra [in Russian].
- Petrenko A.S.** (2021). *Pretsedentni fenomenu v zagolovkah sychasnuh zasobiv masovoi informatsii: dzherela, stryktura, retseptsiia. [Precedent phenomena in the headlines of modern mass media: sources, structure, reception]*. Doctor's thesis. Kyiv: NANY [in Ukrainian].
- Roslytska M.V.** *Pretsedentne imiia v polituchnomy duskyrsi: formalin ta semantuchni osoblyvosti ta sotsiopragmatuchnyi potentsial (na materialy promov presedentiv Ykrainu, Polshchi ta Frantsii v kintsi dvadtsiatoho – pochatky dvadtsiat pershoho stolit. [A precedent name in the political discourse: formal and semantic features and sociopragmatic potential (based on the speeches of the presidents of Ukraine, Poland, and France at the end of the twentieth - early twenty-first centuries)]*. (Doctor's thesis). Lviv: LNY [in Ukrainian].
- Hemingway E.** (2005). *For whom the bell tolls*. London: Vintage Classics [in English].
- M. Randell (Ed.). *Macmillan English Dictionary* (2007). Malaysia: Macmillan Education Ltd [in English].